

การพัฒนากองทัพผู้ความทันสมัย

พ.อ.ดร. ชีรนันท์ นันขว้าง
รอง ผอ.กศย.ศศย.สปท.

๑. กล่าวนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานหลายร้อยปี การพัฒนาการจากในอดีตจนอยู่รอดปลอดภัยมาเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน นั้นจะเผชิญกับภัยคุกคามด้านต่าง ๆ มากับครั้งไม่ถ้วน แต่ก็ด้วยความสามารถอันชาญฉลาดและแยบยลของบรรพชนในอดีตที่นำพาประเทศชาติรอดพ้นจากภัยคุกคามต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในขณะนั้นมาได้ โดยการกำหนดวิเทโศบายที่เหมาะสม ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threat) ควบคู่ไปกับ ภัยคุกคามรูปแบบเดิม (Traditional Threat)

ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์สำคัญภายหลังจากการยุติลงของสงครามเย็นพร้อม ๆ กับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ในช่วงพุทธศักราช ๒๕๓๔ ที่ผ่านมานี้ ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในด้านต่าง ๆ ทำให้สถานะแวดล้อมโลกยุคหลังสงครามเย็นมีความยุ่งยาก วุ่นวาย สลับซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความขัดแย้งรุนแรงแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก มิติของความมั่นคงจึงมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญสามารถสรุปได้สังเขป ดังนี้

๑.๑ สถานะแวดล้อมโลกกับการเปลี่ยนแปลง

๑.๑.๑ การไร้ขีดจำกัดในเรื่องของเวลา กับสถานที่ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเกิดของนวัตกรรมทางด้านโทรคมนาคมสื่อสารและข่าวสารสมัยใหม่ ทำให้โลกมีขนาดเล็กลง ส่วนต่างๆ โดยเชื่อมต่อทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถไหลเวียนไปมาอย่างส่วนต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

๑.๑.๒ การล้มล้างเส้นแบ่งเขตเดิมและการกำหนดเส้นแบ่งเขตใหม่ เมื่อความกระชับแน่นระหว่างเวลา กับสถานที่เกิดขึ้น ข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนไปมาในโลก ทำให้โลกเกิดความไม่มั่นคง เส้นหรือกรอบต่าง ๆ ที่ได้ถูกขีดเส้นไว้ตั้งแต่ในอดีต ได้ถูกตั้งคำถามและนำไปสู่การลากเส้นแบ่งใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มนาซีใหม่ (Neo Nazi) ที่กระจัดกระจายตามที่ต่าง ๆ ในโลก โดยใช้การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ให้การแบ่งแยกกลุ่มนาซีใหม่นั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะคนที่อยู่ในพื้นที่ภูมิศาสตร์เดียวกัน แต่แนววัฒนธรรมของเทคโนโลยีคมนาคมสื่อสาร ทำให้เกิดการขีดเส้นแบ่งใหม่ตามความชอบหรือความเชื่อในสิ่งเดียวกัน

๑.๑.๓ การคุกคามของกระแสอัตลักษณ์และการต่อต้าน จากการไร้ขีดจำกัดในเรื่องของระยะทางและเวลาได้ส่งผลให้ประเทศที่มีศักยภาพเหนือกว่าได้ดูดซับ ดักดวงทรัพยากรจากประเทศที่อ่อนแอกว่าได้อย่างง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น และสิ่งที่ตามมาที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกับประเทศที่อ่อนแอ

กว่าคือ ความพยายามที่จะครอบงำอัตลักษณ์ด้วยการรุกรานทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิม ทำให้เกิดกระแสการต่อต้านจากกลุ่มทางสังคมในพื้นที่ เพื่อปกป้องวัฒนธรรมของตนเองไม่ให้ถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมของประเทศที่มีศักยภาพสูง

๑.๑.๔ การเกิดขึ้นของสังคมฐานความรู้และสารสนเทศ เมื่อข่าวสารข้อมูลไหลเวียนไปมาสะดวกในที่ต่าง ๆ ทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กลายมาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ใช้ตั้งแต่ตื่นนอน จนถึงนอนหลับ หรือข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจการต่าง ๆ ที่ดำเนินการ ส่งผลให้สารสนเทศและความรู้กลายมาเป็นสินทรัพย์ที่จำเป็นถึงแม้จะสัมผัสไม่ได้ก็ตาม

๑.๑.๕ เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลตามมาก็คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความขัดแย้งทางการเมือง การปกครอง หรือแม้กระทั่งความขัดแย้งทางสังคม และความขัดแย้งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เพราะปัญหาต่าง ๆ มีความสลับซับซ้อน ต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ โดยใช้แนวทางสมานฉันท์ ทำให้เกิดแนวทางที่เรียกว่าการเมืองภาคประชาชนตามมา

๑.๑.๖ การก่อการร้ายสากลและความเปราะบางทางการเมือง โดยการก่อการร้ายและการทำสงครามเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายถือได้ว่าเป็นวาระของโลก เพราะข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนไปมาอย่างรวดเร็วด้วยความรวดเร็วไม่ว่าผู้ส่งสาร และผู้รับสารจะอยู่ที่ใดในโลก ทำให้กลุ่มก่อการร้ายที่ใช้ความรุนแรงเป็นอาวุธ อาศัยช่องทางจากความก้าวหน้าในระบบโทรคมนาคมสื่อสารทำการเผยแพร่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ได้ก่อให้เกิดหวาดกลัวในสังคมทั่วไป และรวมไปถึงการเคลื่อนไหวที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงในสังคมไทย

๑.๑.๗ การเกิดขึ้นของทุนนิยมคอตคอมและความเปราะบางทางเศรษฐกิจ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ต (Internet) ได้ส่งผลให้เกิดการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ตามมา และอินเทอร์เน็ตยังก่อเกิดระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า “เศรษฐกิจใหม่” (New Economy) โดยในเศรษฐกิจใหม่นั้นผู้ค้าและผู้ซื้อสามารถทำธุรกรรมได้ตลอดเวลาหรือที่เรียกว่า สามารถขายของได้ ๒๔ ชั่วโมง ๗ วัน (๒๔/๗) และผู้ค้าสามารถกำหนดกลุ่มของลูกค้าเป้าหมายของตนเองได้ (Niche Market) ตามความเฉพาะของกลุ่มลูกค้าและความสามารถของผู้ค้าเอง นอกเหนือจากการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาวะแวดล้อมและโครงสร้างทางสังคมแล้ว การเกิดขึ้นของทุนนิยมยังส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันที่รุนแรงตามกรอบแนวคิดของการค้าเสรี และนำไปสู่ความเปราะบางทางเศรษฐกิจตามมาอีกด้วย

๑.๒ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคหลังสงครามเย็นได้ส่งผลกระทบต่อกิจการความมั่นคงแห่งชาติของประเทศต่าง ๆ ๓ ประการคือ

๑.๒.๑ แนวความคิดในเรื่องของอำนาจอธิปไตย จากอำนาจอธิปไตยที่เคยมีความเด็ดขาดเหนืออาณาเขตมาตั้งแต่สนธิสัญญาเวสฟาเลีย เมื่อ ค.ศ.๑๖๔๘ (พ.ศ.๒๑๙๑) สู่อำนาจอธิปไตยแบบจักรวรรดิข้ามอาณาเขตรัฐชาติ และได้พัฒนาไปสู่อำนาจอธิปไตยแบบจักรวรรดิข้ามอาณาเขตรัฐชาติแบบใหม่ในกระโหลกวัตน์อย่างในกรณีของการยึดครองอัฟกานิสถานและอิรักของสหรัฐอเมริกาที่ผ่านมา การใช้อำนาจอธิปไตยในรูปแบบใหม่ในยุคโลกไร้พรมแดน นี้ทำให้เกิดการทำทลายและถูกตั้งคำถามอย่างมาก และสิ่งที่ตามมาคือบทบาทที่สำคัญของอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนตามแนวคิดของรัฐชาติได้ถูกลดบทบาทลง แต่อำนาจเหนือชาติ อย่างเช่น สหประชาชาติกลับมามีบทบาทมากขึ้นในเวทีโลก

๑.๒.๒ ระบบรัฐ-ชาติที่ถูกทำลายโดยกระแสโลกาภิวัตน์ เมื่อระบบรัฐชาติได้ถูกทำลายจากกระแสโลกาภิวัตน์อย่างมาก และในทำนองกลับกัน การเพิ่มบทบาทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state Actors) อย่างเช่น องค์กรอิสระต่าง ๆ กลับกลายมาเป็นกลุ่มมีที่บทบาทในการ ต่อรอง ต่อต้าน ขัดขืน และทำลายอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐ และนำไปสู่การเคลื่อนไหวเรียกร้องของภาคประชาชนทั่วโลก ซึ่งนำไปสู่แนวคิดเรื่องประชาสังคมโลกและถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจของรัฐชาติและจักรวรรดิ

๑.๒.๓ การแยกความแตกต่างระหว่างรัฐบาลและการบริหารจัดการ คำว่ารัฐบาล (Government) เป็นรูปแบบการบริหารจัดการภาคสาธารณะที่กระทำบนพื้นฐานของอาณาเขตและพื้นที่ของประเทศตามแนวคิดในสนธิสัญญาเวสฟาเลีย ที่ว่ารัฐบาลคือรูปแบบการบริหารจัดการของรัฐชาติสมัยใหม่ที่เน้นความมั่นคงทางการเมืองภายในและความปลอดภัยจากภัยคุกคามภายนอกประเทศ แต่เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้แนวคิดในเรื่องการบริหารจัดการภาคสาธารณะนั้นมีความเกี่ยวข้องกับภาคส่วนต่าง ๆ จำนวนมาก ในปัจจุบัน การแยกกรอบของการบริหารจัดการนั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสามารถใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Governance (การบริหารจัดการ) ทั้งนี้การบริหารจัดการ (governance) จะเป็นการนำแนวคิดใหม่ ๆ ทางการจัดการมาใช้ โดยการบริหารจัดการนี้จะต้องกระทำบนพื้นฐานของความไว้วางใจ การร่วมมือประสานงาน และการปรับตัวมากกว่าการสั่งการให้ปฏิบัติตามกฎหมาย การบริหารจัดการสมัยใหม่จะมุ่งไปสู่การบริหารจัดการภาคสาธารณะในโลกยุคหลังสงครามเย็นการบริหารจัดการจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ๒ ประการคือ (๑) ความคิดเรื่องการบริหารจัดการระดับโลก และ (๒) ความคิดในเรื่องของประชาสังคมโลก ซึ่งทั้งสองการเปลี่ยนแปลงนี้จะช่วยให้สังคมโลกมีดุลยภาพระหว่างอำนาจรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ในโลกหลังยุคสงครามเย็น

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะพบว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกองทัพให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้กองทัพไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของประเทศที่รับผิดชอบกิจการป้องกันประเทศมีทิศทางในการปฏิบัติราชการและมีเป้าหมายในการดำเนินการที่ชัดเจน อันนำไปสู่การปกป้องรักษาผลประโยชน์ของชาติในมิติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นรูปธรรม และการเปลี่ยนแปลงนี้เองได้นำไปสู่ **การพัฒนากองทัพสู่ความทันสมัย** หรืออีกนัยหนึ่งคือแนวคิดของ **การปฏิวัติกิจการทหาร (Revolutionary Military Affair :**

RMA) เพื่อรองรับและปรับเปลี่ยนกองทัพให้สามารถเผชิญกับภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ และการปฏิวัติกิจการทหาร

๒.๑ นวัตกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การทำสงครามเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ เราจะพบว่าเทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการดำเนินสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วจึงส่งผลให้กิจการทหารของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศที่มีศักยภาพอย่าง สหรัฐฯ ฝรั่งเศส จีน ฯลฯ พยายามนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในกองทัพเพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบในการรักษาผลประโยชน์ของชาติตน

การนำเทคโนโลยีมาผสมผสานประยุกต์ใช้งานในกิจการทหารจึงถือได้ว่าเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับกองทัพ ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่จะสามารถบ่งชี้ชัยชนะได้ แต่อย่างน้อยก็ก่อให้เกิดความได้เปรียบต่อฝ่ายตรงข้ามถ้าอีกฝ่ายหนึ่งมีเทคโนโลยีที่เหนือกว่า ดังนั้นเมื่อไรก็ตามที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง สิ่งก็ตามมาคือการเปลี่ยนแปลงในกองทัพ เช่น ความรู้ความสามารถในการหล่อโลหะและการค้นพบดินปืนทำให้อัศวินในยุคกลางที่ใส่ชุดเกราะใช้ดาบเข้าทำการรบ หายไป หรือ การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีการบินทำให้อิทธิพลของสนามรบเปลี่ยนแปลงอีกทั้งยังกำหนดโฉมใหม่ของสงคราม หรือ การเปลี่ยนแปลงจากหลอดสุญญากาศในยุคแรก ๆ ของคอมพิวเตอร์ ไปเป็นเซมิคอนดักเตอร์อย่างที่ใช้ในปัจจุบัน ส่งผลให้ระบบอาวุธในกองทัพจะมีขนาดเล็กลงสามารถประมวลผลได้เร็วขึ้น

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในกิจการทหาร นวัตกรรมใด ๆ ของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลให้เกิด แนวคิดใหม่ ๆ ในการดำเนินสงคราม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการ (evolution) หรือการปฏิวัติเปลี่ยนแปลง (revolution) การเปลี่ยนแปลงในกองทัพที่เกิดจากเทคโนโลยีนั้นจะครอบคลุมถึง ระบบอาวุธ (weapon systems) ที่ใช้ในการสู้รบ และแนวคิดในการทำสงครามใหม่ ๆ (new operational concepts) อย่างเช่น สงครามศูนย์รวมเครือข่าย (network-centric warfare) ปฏิบัติการบนบรรทัดฐานของประสิทธิผล (effects-based operations) กองกำลังตอบโต้เร็ว (rapid reaction forces) ฯลฯ

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยียังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกองทัพเช่น การปรับกองทัพเพื่อรองรับงานทางด้านการพัฒนา การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานต่อต้าน/ตอบโต้การก่อ

การร้ายสากล การจัดตั้งหน่วยบัญชาการรวมเพื่อรองรับแนวคิดในการปฏิบัติการทางทหารร่วม (Joint Warfare) ฯลฯ

เมื่อเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อกิจการทหาร กรอบของแนวคิดที่จะนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้งานของประเทศต่าง ๆ จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) รูปแบบของภัยคุกคามและสภาวะแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีที่จะนำมาใช้งานต้องสามารถช่วยให้กองทัพมีความอ่อนตัว (flexibility) มีความสามารถรอบตัว (versatile) มีความคล่องแคล่วว่องไว (agile) เพื่อรองรับกับภารกิจที่หลายในปัจจุบันและอนาคต

(๒) รูปแบบของการรบในปัจจุบันและอนาคตมีลักษณะเป็นการปฏิบัติการทางทหารร่วม (Joint Warfare) กำลังทางอากาศหรือกำลังทางเรือที่ให้การสนับสนุนหน่วยกำลังภาคพื้นที่จะเข้าทำการรบต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดความแม่นยำ (precision) ในการโจมตี เพราะฉะนั้นเทคโนโลยีที่จะนำมาประยุกต์ใช้งานต้องเป็นเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดความแม่นยำ

(๓) สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบันที่สามารถกำหนดทิศทางของการรบ การได้มาซึ่งสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นดังนั้นเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้งานจะต้องช่วยให้กระบวนการผลิตสารสนเทศมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็น การรวบรวมข่าวกรองและข้อมูล การจัดเก็บและประมวลผล การสนับสนุนการตัดสินใจ การแจกจ่ายและนำไปใช้งาน

(๔) การเคลื่อนย้ายกำลังทหารและสิ่งอุปกรณ์ทางทหารเป็นสิ่งที่ช่วยให้การรบเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เพราะฉะนั้นเทคโนโลยีจะต้องเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของการส่งกำลังบำรุง (Logistic and Support) สำหรับการดำเนินการเหล่านี้ในภาคธุรกิจจะเรียกว่าการจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ซึ่งได้มีการพัฒนารูปแบบในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และในบางเรื่องสามารถดำเนินการได้ดีกว่ากองทัพเพราะว่าสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วโดยมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่ากองทัพดำเนินการเองมาก

(๕) ค่าใช้จ่ายเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้งานและเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีความคุ้มค่าสูง เพราะฉะนั้นการเลือกเทคโนโลยีจะต้องพิจารณาว่า รัฐหรือกองทัพสามารถรองรับการนำเทคโนโลยีนั้นมาใช้งานได้

จากผลกระทบต่าง ๆ และแนวความคิดในการเลือกเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้งาน กองทัพเองต้องมีความรู้ความเข้าใจประกอบกับการกำหนดแผนการดำเนินการที่ชัดเจน เพราะเป็นการลงทุนด้วยงบประมาณที่สูง สำหรับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับกิจการทหารจะเทคโนโลยีเหล่านี้มีการกล่าวถึงใน

บทความเรื่อง “Technology, Transformation, and New Operational Concepts” โดย เอลิฮู ซิเม็ต (Elihu Zimet) และคณะ ตีพิมพ์ในวารสาร Defense Horizons ฉบับเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา สำหรับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในกิจการทหารตามแนวคิดของเอลิฮูมีดังต่อไปนี้

- **เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology):** เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินสงคราม โดยเทคโนโลยีสารสนเทศเปรียบเสมือนเครื่องมือช่วยในการส่งและรับข้อมูล การประมวลผล และการแจกจ่ายสารสนเทศเพื่อนำไปใช้งานให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา การมีสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการทางสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของผู้ใช้งานในระดับต่าง ย่อมส่งผลให้กองทัพของฝ่ายเรามีความเหนือกว่าทางสารสนเทศ และในปัจจุบันกองทัพต่าง ๆ หลายประเทศเชื่อกันว่าการครองความเหนือกว่าทางสารสนเทศเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดชัยชนะและสูญเสียน้อยในการเข้าทำสงคราม

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่ระบบสารสนเทศที่เชื่อมต่อกันบนระบบเครือข่าย เพราะการเชื่อมต่อกันจะช่วยให้ ข้อมูล ข่าวกรอง สารสนเทศ และองค์ความรู้ สามารถไหลเวียนไปมายังระบบต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อได้ แนวความคิดเหล่านี้จะเรียกว่า สงครามแบบใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Warfare: NCW) โดยระบบสารสนเทศและระบบเครือข่ายที่ต้องการจะมีคุณสมบัติดังนี้ (๑) ความสามารถในการกู้คืนด้วยตัวเอง เคลื่อนที่ ไร้สาย ปรับแต่งง่าย และปลอดภัย (๒) กระจายอย่างทั่วถึงด้วยความสามารถในการเคลื่อนที่พร้อมกับเชื่อมต่อกับเซนเซอร์ (๓) กระจายเครื่องมือในการทำงานร่วมกันเพื่อใช้ในการตัดสินใจ (๔) ประกันว่าสารสนเทศมีความสมบูรณ์ ถูกต้องและน่าเชื่อถือ (๕) สามารถตรวจตราและคาดการณ์สภาวะแวดล้อมของพื้นที่การรบได้

- **เทคโนโลยีทางด้านวัสดุ (Material Technology):** ถึงแม้เทคโนโลยีทางด้านวัสดุใหม่ ๆ จะไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงในกิจการทหาร แต่เทคโนโลยีทางด้านวัสดุก็ถือเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกิจการทหาร สำหรับเทคโนโลยีทางด้านวัสดุนั้นสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ (๑) วัสดุทางการทำงาน (Functional Materials) เทคโนโลยีของวัสดุประเภทนี้เป็นวัสดุหลักที่ใช้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น ทรานซิสเตอร์ ใยแก้วนำแสง จอภาพ ฯลฯ วัสดุประเภทนี้จะช่วยให้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายทำงานเร็วขึ้น รับ/ส่งคอมพิวเตอร์ได้เร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ (๒) วัสดุทางโครงสร้าง (Structural Materials) เทคโนโลยีวัสดุประเภทนี้เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงสร้างของตัววัสดุเช่น การทำให้วัสดุมีความแข็งแรงขึ้น เบาลง บางลง เล็กกลง หรือ เรื่องที่เกี่ยวกับนาโน

เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางด้านวัสดุทั้ง ๒ ประเภทจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบอาวุธ ระบบกานควบคุมบังคับบัญชา และรูปแบบของการดำเนินกลยุทธ์อีกด้วย

- **เทคโนโลยีทางด้านพลังงานและการขับเคลื่อน (Energy and Propulsion Technology):** การพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านพลังงานและการขับเคลื่อนมีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินสงคราม สำหรับทศวรรษนี้จะให้ความสนใจกับ (๑) แหล่งพลังงานที่เบา เล็ก และใช้งานได้นาน (compact, lightweight, long-lasting energy sources) แนวความคิดที่จะใช้พลังงานอื่นทดแทนการใช้ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม เป็นแนวคิดที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การปฏิบัติการทางทหารมีความต้องการเทคโนโลยีแบตเตอรี่ที่น้ำหนักเบาใช้งานได้นาน เพื่อลดปัญหาของการส่งกำลังบำรุง (๒) เทคโนโลยีการขับเคลื่อนขั้นสูงสำหรับ อากาศยาน จีปนาวิค และ การเข้าสู่ห้วงอวกาศ (advance propulsion for aircraft, missiles, and access to space) ความต้องการในการลดเวลาเดินทางของอากาศยาน หรือ จีปนาวิคร่อน (cruise missiles) เพื่อช่วยให้รอดพ้นจากการตรวจจับจากฝ่ายข้าศึก

- **เทคโนโลยีทางด้านขีดความสามารถของมนุษย์ (Human Performance Technology):** การทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์กับเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาทักษะและความสามารถของมนุษย์จึงมีความสำคัญ การมีเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถช่วยฝึกฝนให้มนุษย์มีความชำนาญสามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๑) การฝึกฝนในระบบเสมือนและการศึกษาแบบกระจาย (immersive virtual training and distributed learning) เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาให้มนุษย์หรือทหารมีทักษะในเรื่องต่างที่ไม่จำเป็นต้องเสี่ยงกับสถานการณ์จริง หรือ ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญก่อนที่จะไปฝึกกับยุทธโศปกรณ์จริงที่มีค่าใช้จ่ายสูงเช่น การขับเครื่องบินรบ (๒) การเพิ่มพูนขีดความสามารถของมนุษย์ (enhanced human performance) เป็นสิ่งแนวคิดที่มุ่งพัฒนาในเรื่องของอารมณ์และร่างกาย เพื่อให้ทหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ที่ยากลำบาก อันตราย กดดัน ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- **เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology):** การนำเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ในกิจการทหารเป็นเรื่องที่มีมานาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาวุธเชื้อโรค การรักษาบาดแผลจากการสู้รบ หรือ สงครามชีวภาพ สำหรับทศวรรษนี้จะให้ความสนใจกับเรื่องของ (๑) เทคโนโลยีเภสัชกรรมขั้นสูงและเวชกรรมป้องกัน (advanced military medicine and protection) เรื่องของยารักษาโรคและเวชกรรมป้องกันยังคงเป็นเรื่องที่มีการวิจัยอยู่ตลอดเวลา ดังตัวอย่างเช่น การรักษาแผลบนร่างกายมนุษย์ให้เร็วขึ้นด้วยการรักษาภายใต้แสงจาก LED (light-emitting diodes) หรือการใช้วัสดุทางชีวะชลอการไหลของเลือดที่ออกจากบาดแผล เป็นต้น (๒) ชีววิทยาที่ไม่เกี่ยวข้องกับเภสัชกรรม (nonmedical biotechnologies) เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับวัสดุและ

อุปกรณ์ตรวจจับในสนามรบ เช่น การใช้แบคทีเรีย bacteriorhodopsin ในการดูดซับไมโครเวฟ ในย่าน X band และสูงกว่าหรือทำเป็นหน่วยความจำ การพัฒนาอุปกรณ์ตรวจจับจากวัสดุชีวะ (biosensors) ที่ใช้ในการตรวจจับอาวุธเคมีหรืออาวุธเชื้อโรค (๓) เทคโนโลยีการจำลองทางชีวะ (biomimetic technologies) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ลักษณะของเทคโนโลยีนี้ได้แก่ การจำลองโซนาร์ชีวะ (biosonar) หรือ เรดาร์ชีวะ (bioradar) ที่มีอยู่ในสัตว์ เพื่อนำมาใช้เป็นอุปกรณ์การตรวจจับ

- **เทคโนโลยีระบบดัดแปลง (Derivative System Technology):** เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผสมผสานเทคโนโลยีที่แตกต่างหลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อพัฒนาเป็นระบบแล้วนำมาใช้งาน เช่น (๑) ระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ ยานไร้คนขับ (automated system, robotics, unmanned vehicles) เป็นเทคโนโลยีที่นำความรู้ทางด้านปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence, AI) มาผสมผสานกับแนวคิดในเรื่องระบบควบคุม (control system) เพื่อพัฒนาระบบอาวุธใหม่ที่มีความฉลาด (smart weapon) สามารถตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ (๒) ระบบทางอวกาศ (space-based systems) เป็นเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับสงครามศูนย์รวมระบบเครือข่าย (network centric warfare) ด้วยการใช้ห้วงอวกาศเพื่อให้หน่วยในระดับต่าง ๆ สามารถติดต่อกันได้ (๓) บูรณาการยานกำเนิดไฟฟ้า ระบบควบคุมบังคับบัญชา และระบบอาวุธ (Integrated electric vehicles, C4ISR, and weapons) เป็นเทคโนโลยีที่ผสมผสานระบบอาวุธเข้ากับระบบควบคุมบังคับบัญชาและแหล่งพลังงานคลื่นไฟฟ้า เข้าด้วยกัน และยังคงไปถึงการพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (๔) กระจุนแม่นยำ (precision munitions) เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความแม่นยำของระบบอาวุธที่ผสมผสานเรื่องป้องกันการรบกวนจากสงครามอิเล็กทรอนิกส์

จากเทคโนโลยีที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า มีการศึกษา/ค้นคว้า/วิจัย เพื่อให้ได้มีซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา โดยเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่คิดค้นขึ้นมานั้นจะช่วยให้การดำเนินสงครามมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นทั้ง ระบบอาวุธกระจุน แนวคิดในการใช้กำลัง โครงสร้างกองทัพ และอื่น ๆ อีกมากมาย แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทุกคนจะต้องตระหนักให้ดีกว่า ถ้ากองทัพใดมีเทคโนโลยีที่ดีเลิศแต่ทหารในกองทัพนั้นขาดจิตวิญญาณ ก็ไม่ต่างอะไรกับกองทัพนั้นมีแต่เศษเหล็ก สิ่งหนึ่งที่แม่ทัพนายกองทั้งหลายต้องพึงระลึกไว้เสมอว่าเทคโนโลยีไม่อาจทดแทนจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ได้ เพราะแค่มีคัตเตอร์ไม่กี่เล่มยังสามารถถล่มตึกเวสต์เทรตทั้งสองให้หายไปนพริบตาได้ เทคโนโลยีจึงเป็นเพียงเครื่องมือ ไม่ใช่สิ่งที่มาทดแทนความฉลาดของมนุษยชาติ

๒.๒ การบริหารการเปลี่ยนแปลง

เมื่อการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและการพังทลายลงของกำแพงเบอร์ลิน เป็นสิ่งบ่งบอกถึงการสิ้นสุดลงของยุคสงครามเย็น และขยับเขยื้อนเข้าสู่ยุคหลังสงครามเย็น (Post Cold War) ที่ขับเคลื่อนโดยกระแสโลกาภิวัตน์ การค้าเสรี ระบอบประชาธิปไตย และนวัตกรรมสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Information Communication Technology: ICT) เทคโนโลยีนาโน (Nano-technology) เทคโนโลยีชีวภาพ (Bio-technology) และวัสดุศาสตร์ (Material Science) การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร และกระบวนการทำงานจึงเป็นเรื่องที่แต่ละองค์กรต้องกระทำ เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งกองทัพเองก็ไม่ต่างกันที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องกระทำอย่างเหมาะสมเป็นขั้นเป็นตอนสอดคล้องกับยุคความรูปรูปแบบใหม่

การบริหารการเปลี่ยนแปลงสามารถกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่องค์กรจะต้องดำเนินการ การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องแรก ๆ ที่องค์กรจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญ สำหรับความหมายของกระบวนการทัศน์ หรือ Paradigm นั้นมาจากภาษากรีก paradigm หมายถึงแผนที่หรือตัวแบบเพื่อการทำความเข้าใจ [๑] และเมื่อนำมาใช้ในทางการบริหารแล้ว กระบวนการทัศน์จะหมายถึงกรอบความคิดหรือกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปเกี่ยวกับองค์กร กล่าวโดยรวมทั้งสมมุติฐานที่ไม่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นที่รับรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติต่าง ๆ กัน ซึ่งการที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์นั้นจะมีอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่

- **ขั้นตอนที่ 1: ความล้มเหลวของสมมุติฐาน**
- **ขั้นตอนที่ 2: ข้อเสนอหรือทางเลือกใหม่**
- **ขั้นตอนที่ 3: การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง**
- **ขั้นตอนที่ 4: การยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้**

สำหรับกระบวนการทัศน์เดิมในการบริหาร โดยทั่วไปแล้วองค์กรจะมีขนาดใหญ่ บริหารจัดการกันโดยการแบ่งแยกงานกันทำตามหน้าที่ มีลักษณะการบริหารที่สำคัญ 4 ประการได้แก่ [๒]

* สายการบังคับบัญชาที่ยาว: ในกรอบของกระบวนการทัศน์เดิมนั้นจะให้ความสำคัญกับการมีสายการบังคับบัญชา (chain of command) เพื่อที่จะได้ควบคุมได้มากที่สุด และมีช่วงการควบคุมที่แคบ (span of control) เพื่อที่จะสามารถบริหารแบบรวมอำนาจ

* การควบคุมจากส่วนกลาง: ในกระบวนการทัศน์เดิมการรวบอำนาจตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลางเพื่อให้สามารถควบคุมได้ ซึ่งส่งผลให้เกิดความล่าช้า แต่ไม่มีความยืดหยุ่นในระหว่างดำเนินการ

* การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน: ในกระบวนการทัศน์เดิมนั้นจะมองว่าแบ่งงานออกเป็นงานย่อย ๆ แล้วแบ่งให้แต่ละส่วนทำตามความถนัดของบุคคล ทำให้อาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าและใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า เพราะแต่ละคนพยายามที่จะใช้ทรัพยากรในส่วนงานของตนเองให้มากที่สุด โดยลืมนึกถึงภาพรวมของงานทั้งหมด

* ให้ความสำคัญด้านกับงบประมาณ: โดยการตัดสินใจของผู้บริหารจะให้ความสำคัญจะรายรับที่เป็นตัวเงินมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับในรูปแบบอื่น ๆ

เมื่อกระบวนการทัศน์เดิมในการบริหารไม่ประสบความสำเร็จมีความล้มเหลวอย่างชัดเจนมากขึ้น ทำให้องค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาวะแวดล้อมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหาร จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารนั้นจะประกอบไปด้วย

* การเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของงานและการปฏิบัติงาน: ในกระบวนการทัศน์ใหม่ของการบริหารนั้นจะให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ของงาน ด้วยการกำหนดมาตรฐานการทำงาน การวัดผลการปฏิบัติงาน และใช้ข้อมูล/สารสนเทศประกอบการปฏิบัติงาน เป็นต้น

* การบริหารโดยจัดการกระบวนการ: ปัจจุบันกระบวนการทัศน์ใหม่จะให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงาน เพราะจะเป็นการกำหนดขอบเขตของงานที่ชัดเจน มีการประเมินผลของงาน และมีการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เมื่อกำหนดมาตรฐานการทำงานใหม่และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

* ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์: ทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการสมัยใหม่ การใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดจากบุคลากรอย่างเหมาะสมผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นสิ่งที่การบริหารจัดการสมัยใช้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

* ภาวะผู้นำ: ในกระบวนการทัศน์ใหม่จะให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำ เพราะเน้นการทำงานในลักษณะที่เป็นทีม ซึ่งต้องอาศัยผู้นำที่มีความเป็นผู้นำสนับสนุนการทำงานเป็นทีม โดยผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ มียุทธศาสตร์ สามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินงานให้กับสมาชิกในทีมได้อย่างเหมาะสม

* ระบบและโครงสร้าง: เมื่อกระบวนการทัศน์ใหม่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดโครงสร้างตามหน้าที่ แต่ให้ความสำคัญกับการทำงานในลักษณะเป็นทีม ดังนั้น โครงสร้างขององค์กรในกระบวนการทัศน์ใหม่จะต้องสอดคล้องกับลักษณะหรือกระบวนการของการทำงาน

* วัฒนธรรมองค์กร: ในกระบวนทัศน์ใหม่จะมองว่า วัฒนธรรม พฤติกรรม และความสำเร็จขององค์กรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทำให้วัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อการกระบวนการทำงาน วัฒนธรรมองค์กรที่มีสมรรถนะสูงจะช่วยให้องค์กรมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็วอันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในระยะยาวขององค์กร

ปัจจุบันเมื่อกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการได้มีการเปลี่ยนแปลงไป การที่จะทำงานในลักษณะเดิมอาจจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรลดลง และประสบปัญหาในการดำเนินการในอนาคตอันใกล้ในที่สุด การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการบริหารนั้นเป็นเรื่องใหม่และมีการใช้อย่างแพร่หลายในภาคเอกชน ส่วนภาครัฐนั้นก็เริ่มมีการนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างระบบราชการ อย่างไรก็ตามด้วยความที่หน่วยงานภาครัฐหรือระบบราชการเป็นหน่วยงานที่มีขนาด การปรับเปลี่ยนสิ่งใดก็ตามย่อมที่จะประสบปัญหา โดยเฉพาะ วัฒนธรรมองค์กรที่ก่อให้เกิดการต่อต้านกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้งาน

ส่วนทางกองทัพเองก็ไม่มีแตกต่างกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ด้วยความที่เป็นหน่วยงานราชการขนาดใหญ่ การปรับเปลี่ยนใด ๆ ก็ตามเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลาและการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นเรื่องปกติที่กองทัพจะต้องเผชิญกับการต่อต้าน จากกลุ่มที่ยึดมั่นในกระบวนทัศน์เดิมที่มีรากความคิดมาจากวัฒนธรรมองค์กรที่เคยปฏิบัติกันมา สำหรับความแตกต่างระหว่างการบริหารงานกองทัพตามกระบวนทัศน์เดิมกับกระบวนทัศน์ใหม่นั้นสามารถแสดงได้ในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการบริหารงานกองทัพในรูปแบบเดิมกับรูปแบบใหม่

ลักษณะ	แบบเดิม	แบบใหม่
จุดสนใจของกำลังพล	ผู้บังคับบัญชา	ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน
บทบาทผู้บังคับบัญชาระดับสูง	ตรวจสอบการทำงาน	ความเป็นผู้นำ
บทบาทผู้บังคับบัญชา	ควบคุม	สอน/แนะนำ
การปฏิบัติงานของกำลังพล	ถูกควบคุม	มีสิทธิ/อำนาจ
โครงสร้างกองทัพ	ลำดับชั้น	ทีม/แบบราบ
การจัดกองทัพ	หน้าทำงาน	กระบวนกร
การวัดผล	โดยเฉลี่ย	ดีเลิศ
การจัดกำลังพล	ความชำนาญเฉพาะด้าน	บูรณาการ
การปฏิบัติงาน	มาตรฐานคงที่	ยืดหยุ่น

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าปัญหาที่สำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลงในกองทัพที่เกิดขึ้นมาจากวัฒนธรรมองค์กรที่ยังรากลึกมาพร้อม ๆ กับการเกิดขึ้นเป็นประเทศไทย ทั้งนี้เพราะสถาบันทหารนั้นเกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับประเทศไทย ทำให้จารีตประเพณีของทหาร (แบบธรรมเนียมทหาร) ที่มีรูปแบบปฏิบัติสืบทอดต่อกันมายาวนาน การนำความคิดใหม่ ๆ มาใช้ในกองทัพเป็นเรื่องที่ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ มากมาย ไม่สามารถดำเนินการตามที่ต้องการได้โดยง่าย

๒.๒ การปฏิวัติกิจการทหาร

ปัจจุบันสิ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ในทุกสังคมนั้นคือ การถาโถมของกระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบกับผลกระทบจากนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มนุษยชาติได้คิดค้นขึ้น ทำให้วิถีคิด การจัดองค์กร และกระบวนการทำงาน กลายมาเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ทั้งบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้มีขีดความสามารถเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ซึ่งกองทัพเองก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากวัฏจักรดังกล่าวได้ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เกิดแนวคิดในเรื่อง **การปฏิวัติในกิจการทหาร (Revolutiona in Military Affairs : RMA)**

การปฏิวัติกิจการทหาร นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ แนวคิดที่สัมพันธ์กับสงครามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต [๓] โดยทั่วไปแล้วจะเป็นเรื่องที่มีความเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีและโครงสร้างการจัดกองทัพ โดยความจริงแล้วแนวคิดในเรื่องของ RMA เป็นเรื่องที่ไม่ได้เกิดขึ้นในสหรัฐฯ แต่กลับไปเกิดที่กองทัพของสหภาพโซเวียต ในช่วงระหว่างทศวรรษ ๑๙๗๐ กับช่วงทศวรรษ ๑๙๘๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โดย จอมพล นิโคไล โอการกอฟ (Marshall Nikolai Vasilyevich Ogarkov) [๓] ผู้ที่มีชื่อเสียงรู้จักในเรื่องของการให้ความสำคัญกับการวิจัยพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์เป็นอย่างมาก [๔] และด้วยแนวคิดนี้เองได้ส่งอิทธิพลให้กองทัพสหรัฐฯ นำกลับมาพัฒนาปรับปรุงให้ความสำคัญกับการมุ่งพัฒนาการจัดกองทัพและเทคโนโลยี นอกจากนี้แนวคิดของ RMA ได้แพร่กระจายไปยังกองทัพต่างๆ ทั่วโลก

สำหรับผลที่ได้รับจากการทำ RMA ที่เห็นเป็นรูปธรรมครั้งแรกคือ สงครามอ่าวครั้งที่ 1 (Gulf War) หรือชื่อที่รู้จักกันอย่างเป็นทางการคือ ยุทธการพายุทะเลทราย (Operation Desert Storm) เมื่อ ๒ ก.ย.๒๕๓๓ – ๒๘ ก.พ.๒๕๕๔ [๕] โดยกองทัพสหรัฐฯ ได้ใช้ความได้เปรียบของเทคโนโลยีมาสร้างความได้เปรียบในการปฏิบัติการทางทหาร ดังเช่น การใช้ดาวเทียม ระบบอาวุธนำวิถี และการสื่อสารต่างๆ เป็นต้น ต่อมาสงครามในโคโซโว (Kosovo) สหรัฐฯ ได้ใช้กำลังทหารอากาศทำการ โจมตีอย่างหนัก จะมีส่วนให้เกิดความ

ได้เปรียบและนำไปสู่การสูญเสียที่น้อยมากๆ ทำให้เปรียบเสมือนการตอกย้ำ ความสำเร็จของ RMA ต่อมา ใน พ.ศ.๒๕๕๐ กองทัพสหรัฐฯ ได้มีการทดสอบขีดความสามารถกองทัพหลังจากการทำ RMA ภายใต้รหัส กองกำลัง ๒๑ (Force 21) โดยมีวัตถุประสงค์คือ การพัฒนาขีดความสามารถทางด้านการสื่อสารและส่งกำลังบำรุง และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อ เพิ่มขีดความสามารถในการทำลายล้าง การควบคุมความประสาน สอดคล้องในการทำสงคราม และลดการใช้อาวุธ โคนพวกเดียวกันเอง โดยมีเทคโนโลยีพิสูจน์ที่ราบฝ่าย เดียวกันที่ดีขึ้น [๕]

ปัจจุบัน RMA ได้กลายมาเป็นเรื่องที่ถูกกองทัพทั่วโลกได้ให้ความสนใจและเชื่อว่าจะเป็นสิ่งที่ จำเป็นที่จะต้องทำ RMA ให้เกิดขึ้นในกองทัพของตนเอง โดยมีกรอบสำคัญในพิจารณาคือ

๑) มุมมองทางด้านการเตรียมกำลัง การจัดกำลัง และการใช้กำลังของกองทัพ ว่าจะมีโครงสร้าง อย่างไรที่จะสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเตรียมกองทัพอย่างไร จัดกองทัพอย่างไร และ จะใช้กองทัพอย่างไร ที่จะสามารถตอบสนองในฐานะเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐในการ ขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างมีทิศทาง

๒) มุมมองด้านระบบอาวุธยุทธโศปกรณ์ ในเรื่องของอาวุธยุทธโศปกรณ์ RMA ได้ให้ความสนใจกับ ความสอดคล้องของระบบอาวุธกับหลักนิยม การจัดกำลังและการใช้กำลังของกองทัพ หรือที่เรียกว่า การมี ระบบในระบบ (System of Systems) ดังนั้นระบบอาวุธที่มีความเหมาะสมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น เทคโนโลยีในเรื่องของระบบการตรวจจับ การลาดตระเวน ระบบควบคุมบังคับบัญชา และระบบข่าวกรอง ต่างๆ รวมถึง สงครามแบบใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Warfare: NCW) อีกด้วย

๓) มุมมองด้านความเป็นไปได้ว่าเป็นรูปธรรมของ RMA เพราะการดำเนินการในเรื่องของ RMA เป็นเรื่องที่มีหลายฝ่ายยังมีข้อสงสัยว่า แล้วในทางเป็นจริงจะมีความเป็นไปได้เพียงไรที่เมื่อ เราทำ RMA แล้วจะมีความเป็นจริงในการปฏิบัติ หรือเป็นเพียงแค่กระแสของนวัตกรรมของเทคโนโลยีที่ส่ง อิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่าง เช่น อินเทอร์เน็ต ดังนั้นความเป็นจริงและขอจำกัดต่างๆ รวมถึงบริบทของ สภาวะแวดล้อมโลกในปัจจุบัน เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจ ประเด็นทางสังคม ฯลฯ อาจจะทำให้การ RMA จะนำพากองทัพไปสู่จุดเป้าหมายปลายทางได้อย่างที่คาดหวังไว้นัก

๓. กองทัพไทยกับการพัฒนากองทัพสู่ความทันสมัย

๓.๑ ด้านโครงสร้างและการจัดกองทัพ (Structure and Organization)

๓.๑.๑ มุมมองด้านยุทธศาสตร์ของกองทัพ (Strategy) : การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนากองทัพไม่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในลักษณะบูรณาการ (Integration) หรือ องค์กรร่วม (Holistic) ทั้งนี้เพราะมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในปัจจุบันจะมีลักษณะที่แยกออกจากระบบงบประมาณ กองทัพมีแผนการพัฒนาขีดความสามารถ แต่หลักประกันในการได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่มี อีกทั้งความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินตามนโยบายหรือยุทธศาสตร์นั้น ไม่มี ทำให้กองทัพมีการพัฒนาขีดความสามารถไปในลักษณะที่ไม่เต็มตามศักยภาพนัก

๓.๑.๒ มุมมองเชิงโครงสร้าง (Structure) : การปรับเปลี่ยนโครงสร้างกองทัพกับให้สอดคล้องกับยุคความรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาในปัจจุบันนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะกองทัพเป็นหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่อยู่ใต้อุปการ ฎ ระเบียบของทางราชการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ย่อมจะกระทบต่อคนหมู่มาก และยากที่จะให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเร็ววัน

๓.๑.๓ มุมมองเชิงระบบ (System) : ความแตกต่างทางกระบวนการทำงานหรือขั้นตอนการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานย่อมจะส่งผลให้เกิดการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าจะไม่มีความสอดคล้องประสานกันทุกระดับ การจัดการที่มีรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะของหน่วยงาน เช่น การสั่งการ การควบคุม การจูงใจ และการสะท้อนถึงวัฒนธรรมองค์กร

๓.๑.๔ มุมมองเชิงรูปแบบ (Style) : การจัดการที่มีรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละกองทัพ เช่น การสั่งการ การควบคุม การจูงใจ และการสะท้อนถึงวัฒนธรรมองค์กร ทำให้ระดับความคิดริเริ่มในการทำงานมีส่วนในระดับที่ต่างกัน การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานจึงมีรูปแบบที่ต่างกันตามวัฒนธรรมองค์กร

๓.๑.๕ มุมมองด้านกำลังพล (Staff) : หน่วยงานต่าง ๆ ขาดแคลนกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถในมิติใหม่ๆ ด้วยความไม่เพียงพอนี้เอง จึงส่งผลให้การคัดเลือกบุคลากรเข้ารับราชการในแต่ละระดับต้องบรรจุกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ ย่อมที่จะส่งผลให้การพัฒนาไปสู่ความทันสมัยเกิดปัญหาขึ้นได้

๓.๑.๖ มุมมองด้านทักษะ (Skill) : ระบบราชการที่ผ่านมาเป็นระบบงานที่มีการหมุนเวียนข้าราชการในระดับต่าง ๆ บ่อยครั้งทำให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่าง ขาดความชำนาญการเชิงทักษะที่มีลักษณะเป็นถึงผู้เชี่ยวชาญ เพราะเมื่อทำงานจนเริ่มมีความเชี่ยวชาญในระดับหนึ่งแล้วบุคคลนั้น ๆ ย่อมมีความต้องการที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงานทำให้ละทิ้งงานในลักษณะเดิม ๆ เพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น สุดท้ายแล้วผู้ที่ทำงานในระดับต่าง ๆ จะไม่มีทักษะในงานที่ทำในระดับถึงขั้นผู้เชี่ยวชาญ

๓.๑.๓ มุมมองในการมีค่านิยมร่วม (Shared Value) : ความแตกต่างทางวัฒนธรรมองค์กรได้ส่งผลให้เกิดปัญหาในขั้นตอนการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะขาดค่านิยมร่วมในการปฏิบัติงานหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังตัวอย่างเช่น การยึดมั่นในอัตลักษณ์ของกองทัพตนเองทำให้หลายครั้งมักจะปฏิบัติภารกิจไปโดยลำพัง หรือขาดความเชื่อมั่นที่จะให้หน่วยงานอื่น ๆ ได้มีโอกาสในการทำงานบางประเภท เป็นต้น

๓.๒ ด้านคุณภาพชีวิตกำลังพล (Quality of Life)

ชีวิต และคัมมิงส์ [๖] ได้แบ่งลักษณะคุณภาพชีวิตการทำงานเป็น ๘ ด้าน ดังนี้

๓.๒.๑ รายได้และประโยชน์ตอบแทน (Adequate and Fair Compensation) หมายถึง การได้รับรายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอและสอดคล้องกับมาตรฐาน กำลังพลมีความรู้สึกรู้ว่ามีความเหมาะสมและเป็นธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากงานอื่น ๆ

๓.๒.๒ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (Safe and Healthy Environment) หมายถึง การที่กำลังพลได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีสถานที่ทำงานที่ไม่ได้ส่งผลเสียต่อสุขภาพและไม่เสี่ยงต่ออันตราย

๓.๒.๓ การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน (Development of Human capacities) หรือ “โอกาสพัฒนาศักยภาพ” หมายถึง การที่กำลังพลได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนจากงานที่ทำ โดยพิจารณาจากลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ได้แก่ งานที่ได้ใช้ทักษะและความสามารถหลากหลาย งานที่มีความท้าทาย งานที่กำลังพลมีความเป็นตัวของตัวเองในการทำงานงานที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและงานที่กำลังพลได้รับทราบผลการปฏิบัติงาน

๓.๒.๔ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Growth and Security) หมายถึง การที่กำลังพลมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในอาชีพและตำแหน่งอย่างมั่นคง

๓.๒.๕ สังคมสัมพันธ์ (Social Integration) หมายถึง การที่กำลังพลเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน ที่ทำงานมีบรรยากาศของความเป็นมิตร มีความอบอุ่นเอื้ออาทรต่อกัน ปราศจากการแบ่งแยกเป็นหมู่เหล่า กำลังพลได้รับการยอมรับและมีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

๓.๒.๖ ธรรมนูญในองค์กร (Constitutionalism) หมายถึง การมีความยุติธรรมในการบริหารงาน มีการปฏิบัติต่อกำลังพลอย่างเหมาะสม กำลังพลได้รับการเคารพในสิทธิ์และความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา บรรยากาศของหน่วยงานมีความเสมอภาคและความยุติธรรม

๓.๒.๗ ภาวะอิสระจากงาน (Total Life Space) หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีความสมดุลในช่วงชีวิตระหว่างปฏิบัติงานกับช่วงเวลาอิสระจากงาน มีช่วงเวลาที่ได้คลายเครียดจากภาระหน้าที่รับผิดชอบ

๓.๒.๘ ความภูมิใจในองค์กร (Organizational) หมายถึง ความรู้สึกของกำลังพลที่มีความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีชื่อเสียง และได้รับรู้ว่าองค์กรอำนวยความสะดวกและรับผิดชอบต่อสังคม

จะเห็นว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสนองตอบต่อความต้องการของในองค์กรที่จะทำให้เขามีความรู้สึกว่า มีความพอใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับชีวิตการทำงาน ซึ่งหน่วยงานจะได้รับประโยชน์จากการสร้างคุณภาพชีวิตของกำลังพลในหน่วยงานให้ดีขึ้น ก็คือ การเพิ่มขึ้นของผลผลิตและประสิทธิภาพการทำงานที่เพิ่มขึ้น เป็นการลดการขาดงาน ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกำลังพลกับผู้บังคับบัญชา

๓.๓ ด้านองค์ความรู้ในกองทัพ (Body of Knowledge)

๓.๓.๑ ในมิติของความรู้ในวิชาชีพ การที่จะสามารถกล่าวได้กองทัพมีความเป็นทหารอาชีพนั้นคงจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพของตนอย่างยิ่ง โดยการเป็นทหารอาชีพตามแนวความคิดของชาวตะวันตกได้นั้น แชมมวล พิ ฮันทิงตัน ซึ่งเป็นนักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียง ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Soldier and The State: The Theory and Politics of Civil-Military Relations* [๗] ว่าแนวความคิดของการเป็นทหารอาชีพนั้นจะต้องประกอบไปด้วย ๓ ประการคือ

๓.๓.๑.๑ ความเชี่ยวชาญ (Expertise) โดย ฮันทิงตันมองว่าทหารจะต้องมีความชำนาญทั้งทางด้านทฤษฎี คือ หลักการ/กรอบแนวคิดทางทหาร และด้านปฏิบัติ คือ ความชำนาญการในการปฏิบัติการทางทหารตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และทหารอาชีพจะต้องมีความสามารถในเรื่องที่ทำอยู่ในระดับมาตรฐานที่ต้องการ

๓.๓.๑.๒ ความรับผิดชอบ (Responsiveness) ทหารอาชีพจะต้องมีความรับผิดชอบในการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่ว่าจะภารกิจหรือหน้าที่นั้นจะอยู่บนความเสี่ยงหรือต้องนำชีวิตเข้าแลก รับผิดชอบต่อสังคม ทำงานด้วยความประณีต และชำนาญ โดยค่าตอบแทนไม่ใช่ความมุ่งหมายหลัก

๓.๓.๑.๓ การให้ความร่วมมือและรักหมู่คณะ (Corporateness) ทหารอาชีพจะต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยของตนเองด้วยความจริงใจ กระทำด้วยความทุ่มเท โดยใช้ความพยายามเต็มความสามารถ ทั้งร่างกายและจิตใจ

จากคุณสมบัติทั้ง ๓ ประการของการเป็นทหารอาชีพตามแนวคิดของ ฮันทิงตัน ทำให้อนุมานได้ว่าทหารอาชีพควรมีองค์ความรู้ที่มากกว่าความรู้ในวิชาชีพทหารเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะต้องประกอบไปด้วยองค์ความรู้ ๓ ด้านคือ ๑) องค์ความรู้ในการเป็นทหาร ๒) องค์ความรู้ในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ ๓) องค์ความรู้ในการปลูกฝังให้เสียสละและรักหมู่คณะ

๓.๓.๒ ในมิติของความรู้กับการเชื่อมโยงภายนอก การมีความรู้ที่เชื่อมโยงกับภายนอกถือได้ว่าเป็นลักษณะของสหวิทยาการ (Interdisciplinarity) ซึ่งเป็นศัพท์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชาชีพ

เชื่อมโยงกันในเรื่องของการศึกษาและการปฏิบัติตั้งแต่ ๒ สาขาขึ้นไป ในการแสวงหาเป้าหมายหรือทางออกร่วมกัน โดยหลักการแล้ว สหวิทยาการจะให้ความสนใจกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ที่มีความสลับซับซ้อน หรือเกี่ยวพันกับการใช้ความรู้อย่างกว้างขวาง องค์กรความรู้เพียงสาขาเดียวไม่อาจตอบคำถามนั้นได้ ยกตัวอย่างเช่น การปฏิรูปกองทัพไทยไปสู่ความทันสมัย เป็นต้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพจะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ในทุกด้าน และรวมไปถึงการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกองทัพและประเทศชาติ

๓.๓.๓ ในมิติของการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ การวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้มีความสำคัญยิ่งต่อการปฏิบัติงานของกองทัพ เพราะในบริบทของสถานการณ์โลกนั้นมีลักษณะที่เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การวิจัยจะนำไปสู่การค้นหาคำตอบใหม่ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติของกองทัพทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองในอนาคตอีกด้วย

๓.๒.๔ ในมิติของการจัดการความรู้และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในปี ค.ศ. 1990 Dr. Peter Senge ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ในหนังสือวินัย 5 ประการ(The Fifth Discipline: The Art and Practice of Learning Organization) ได้ให้ความหมายว่า “องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ องค์กรที่บุคลากรในองค์กรนั้นมุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตน มีการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นความปรารถนาเป็นที่ซึ่งมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น และมีการขยายขอบเขตของแบบแผนของการคิด เป็นที่ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระ เป็นที่ซึ่งสมาชิกขององค์กรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องถึงวิธีที่จะเรียนรู้ร่วมกัน”

๓.๒.๔.๑ กำลังพลรอบรู้ (Personal Mastery) หมายถึง การเรียนรู้ของกำลังพลจะเป็นจุดเริ่มต้น คนในองค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ฝึกฝน ปฏิบัติ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ

๓.๒.๔.๒ แบบแผนทางความคิด (Mental Model) หมายถึง แบบแผนทางความคิด ความเชื่อทัศนคติ แสดงถึงวุฒิภาวะ (Emotional Quotient, EQ) ที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์กลายเป็นกรอบความคิดที่ทำให้บุคคลนั้นๆ มีความสามารถในการทำความเข้าใจ วินิจฉัย ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

๓.๒.๔.๓ การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) หมายถึง การสร้างทัศนคติร่วมของกำลังพลในกองทัพ ให้สามารถมองเห็นภาพและมีความต้องการที่จะมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

๓.๒.๔.๔ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในลักษณะกลุ่มหรือทีมงานเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นเพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์กันอย่างสม่ำเสมอ

๓.๒.๔.๕ การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) หมายถึง การที่คนในองค์กรมีความสามารถที่จะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ โดยมองเห็นภาพความสัมพันธ์กันเป็นระบบโดยรวม (Total System)

ได้อย่างเข้าใจ แล้วสามารถมองเห็นระบบย่อย (Subsystem) ที่จะนำไปวางแผนและดำเนินการทำส่วนย่อยๆ นั้นให้เสร็จทีละส่วน

๓.๔ ด้านระบบอาวุธยุทธโปกรณ์และเทคโนโลยี (Weapon Systems and Technologies) หมายถึงการที่กองทัพมีความทันสมัย มีระบบอาวุธที่มีประสิทธิภาพ เช่น ฉลาด (SMART) สามารถเลือกเป้าหมาย กำหนดเป้าหมาย หรือแยกแยะเป้าหมายได้เอง เป็นต้น ซึ่งระบบอาวุธยุทธโปกรณ์เหล่านี้จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับระดับของการใช้อาวุธ

๓.๔.๑ ในมิติของระบบอาวุธทางยุทธศาสตร์ ในระบบอาวุธทางยุทธศาสตร์นั้นควรที่จะมีระบบอาวุธที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ เพื่อเพิ่มศักยภาพของกำลังอำนาจทางทหารและการมีอำนาจต่อรอง อันนำไปสู่การรักษาผลประโยชน์ของชาติ โดยการป้องปราม ระบบอาวุธเหล่านี้มีตัวอย่างได้แก่ ดาวเทียม จีปนาวุธร่อน และ เรือดำน้ำ เป็นต้น

๓.๔.๒ ในมิติของระบบอาวุธในยุทธบริเวณ ความจำเป็นในยุทธบริเวณ มีความสำคัญ ที่จะต้องสร้างความได้เปรียบและนำมาซึ่งชนะในการปฏิบัติการทางทหาร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติการทางทหารร่วม ดังนั้นระบบอาวุธที่ใช้จะต้องมีความสามารถในการประสานการปฏิบัติการร่วมกัน ได้ทุกเหล่าทัพอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้อง ครอบคลุม และ เหมาะสมกับยุทธบริเวณ อาวุธเหล่านี้ได้แก่ จีปนาวุธพิสัยไกล จรวดหลายลำกล้อง เรือรบที่ติดระบบอาวุธทันสมัย เครื่องบินรบที่มีสมรรถนะสูง เป็นต้น

๓.๔.๓ ในมิติของระบบอาวุธในระดับยุทธวิธี การมีระบบอาวุธยุทธโปกรณ์ที่จะใช้ระดับยุทธศาสตร์และยุทธบริเวณ นั้นสร้างความได้เปรียบต่อการใช้กำลังทหาร แต่สิ่งที่มีผลชี้ขาดสำคัญต่อการปฏิบัติการทางทหารนั้นคือ ระบบอาวุธที่ใช้ในระดับยุทธวิธี ดังนั้นระบบอาวุธยุทธโปกรณ์ของการปฏิบัติในระดับนี้จะต้องมีขีดความสามารถที่ทันสมัย เช่น ปืนเล็กยาว ระบบเฝ้าตรวจ เป็นต้น

๓.๔.๔ ในมิติของระบบควบคุมบังคับบัญชา การมีระบบอาวุธยุทธโปกรณ์ทั้งมวลที่ทันสมัย แต่ถ้าขาดระบบการควบคุมบังคับบัญชาที่สามารถช่วยเหลือและสนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชาสามารถตัดสินใจได้ในภาวะวิกฤติที่มีประสิทธิภาพแล้ว การมีระบบอาวุธที่ดีก็ไม่ได้สร้างความได้เปรียบหรือความแตกต่างอะไรกับฝ่ายตรงข้าม ดังนั้นการมีระบบควบคุมบังคับบัญชาที่มีขีดความสามารถในการเชื่อมโยงสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ (Common Understanding) และภาพ (Common View of Picture) ที่เกิดขึ้นให้เหมือนกันแล้ว ย่อมจะไม่มีประโยชน์อันใด เลย ดังนั้นระบบควบคุมบังคับบัญชาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความทันสมัย สามารถผนวกระบบสนับสนุนต่างๆ เข้าร่วมในการนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ระบบเฝ้าตรวจระยะไกล และ ระบบลาดตระเวน เป็นต้น

๓.๕ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ (Networking) การที่กองทัพจะเป็นกองทัพที่มีความทันสมัยนั้น กองทัพไม่สามารถปฏิบัติได้โดยลำพัง เพราะฉะนั้นการมีหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่สิ่งที่มีความจำเป็น อีกทั้งยังช่วยนำพาให้กองทัพไปสู่ความทันสมัยได้ตามเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเครือข่ายที่สำคัญที่มีส่วนร่วมในการพัฒนากองทัพได้แก่

๓.๕.๑ เครือข่ายกับส่วนราชการภายในกระทรวงกลาโหม การประสานงานกับส่วนราชการภายใน กท. เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการพัฒนากองทัพนั้นจะต้องอาศัยส่วนราชการใน กท. และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมกัน อันนำไปสู่การร่วมมือกันพัฒนากองทัพให้มีความทันสมัย

๓.๕.๒ เครือข่ายกับส่วนราชการภายนอกกระทรวงกลาโหม การประสานการทำงานกับส่วนราชการภายนอก กท. ก็มีความจำเป็นไม่แพ้การร่วมทำงานกับส่วนราชการภายใน กท. เพราะกึ่งงานด้านความมั่นคงเป็นกึ่งงานที่มีส่วนราชการอื่นๆ ที่ไม่ได้สังกัด กท. อีกหลายหน่วยงาน และยังคงช่วยให้การพัฒนากองทัพมีความเป็นไปได้ที่จะไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓.๕.๓ เครือข่ายกับภาคเอกชน ภาคเอกชนก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ต่างไปจากส่วนราชการอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะช่วยยกระดับกองทัพให้มีความทันสมัย เพราะในบางมิติ กองทัพต้องรับรูปแบบ แนวทาง การดำเนินงาน รวมถึงการประสานงานกับภาคเอกชน เพื่อร่วมกันปฏิบัติการะกิจในการตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบเดิม และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เพราะฉะนั้นกองทัพมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนายกระดับให้มีความทันสมัยเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการปฏิบัติงานร่วมกับภาคเอกชน

๓.๕.๔ เครือข่ายกับภาคประชาสังคม ในบางสถานการณ์ภาคประชาสังคมเป็นหน่วยงานที่ต้องมาปฏิบัติงานร่วมกับกองทัพ ในภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ดังตัวอย่างเช่น การเข้าจัดการต่อภัยพิบัติ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมากองทัพท่ามกลางบริบทของภัยคุกคามรูปแบบเดิม กองทัพมักจะเข้าปฏิบัติในลักษณะเป็นหน่วยงานหลัก หน่วยงานนำ และบางครั้งเป็นหน่วยงานเดียว แต่ในภัยคุกคามรูปแบบใหม่กองทัพ จะต้องปฏิบัติงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติาร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ได้อย่างสอดคล้อง กองทัพต้องมีการปรับกระบวนการ แนวคิด และวิธีปฏิบัติให้มีความทันสมัยสอดคล้อง เข้าใจในหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้นภาคประชาสังคมจึงเป็นหน่วยงานประเภทหนึ่งที่จะต้องมีการพัฒนาสร้างความสัมพันธ์

๓.๕.๕ เครือข่ายกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้านและพันธมิตร ประเทศเพื่อนบ้านและพันธมิตรล้วนแต่เป็นหน่วยงานสำคัญที่จะช่วยใหเกิด แนวคิด วิธีการ และรูปแบบของการปฏิบัติการ เพราะความเป็นไปได้ในอนาคตที่เราต้องปฏิบัติงานร่วมกัน หรือในบางมิติจะมีความเป็นไปได้ว่าจะมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้านและพันธมิตรจะช่วยยกระดับกองทัพให้มีความทันสมัยเทียบกับกองทัพนานาชาติ

๓.๕.๖ เครือข่ายกับนานาชาติ บทบาทของกองทัพในปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดที่มีการปฏิบัติแต่ในประเทศเท่านั้น การเข้าปฏิบัติร่วมกับนานาชาติ ทั้งกองทัพนานาชาติ และ องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ อย่างเช่น องค์กรสหประชาชาติ อาเซียน หรือ NGOs ต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นกองทัพต้องยกระดับให้มีความทันสมัยเพื่อรองรับกับความสัมพันธ์ในระดับนานาชาติที่จะเกิดขึ้น ให้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การที่กองทัพจะพัฒนาสู่ความทันสมัยได้นั้นคงจะต้องมีปัจจัยสำคัญที่จะช่วยนำไปสู่ความทันสมัยได้ โดยปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จจะประกอบด้วย

๔.๑ ปรับปรุงกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic Development Process): หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการปรับปรุงกระบวนการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ให้มีทิศทางที่มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน เพื่อให้เกิดการประสานสอดคล้อง และการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าต่างคนต่างมีเป้าหมายของตนเอง

๔.๒ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (Participation): การพัฒนากองทัพไปสู่ความทันสมัยที่ได้ผล อย่างเป็นรูปธรรมและได้รับการยอมรับจากหน่วยปฏิบัติ สิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ การให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์หรือนโยบายตั้งแต่เริ่มแรกจนเสร็จสิ้น ออกมาเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ และรวมไปถึงแผนปฏิบัติการ จะทำให้เกิดการยอมรับในยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแผนฯ ดังกล่าว หลังจากที่ได้จัดทำเสร็จสิ้น และหน่วยงานต่าง ๆ นำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓ จัดทำคู่มือหรือแนวความคิดในการปฏิบัติ (Guidance or Concept of Operations: CONOPS): เพื่อให้หน่วยงานที่ต้องนำนโยบายหรือยุทธศาสตร์ไปแปลงเป็นแผนปฏิบัติการ สามารถดำเนินการได้ตรงตามเจตนารมณ์ของกรอบแนวคิดในการจัดทำนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของแต่ละฝ่ายได้กำหนดร่วมกัน ซึ่งทำให้หน่วยปฏิบัติสามารถศึกษาแนวทางขึ้นต้นได้โดยไม่ต้องรอชุดขับเคลื่อนทางยุทธศาสตร์มายังหน่วยงาน

๔.๔ จัดให้มีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice): โดยประสาน ผลักดัน และให้ความสำคัญ ในประเด็นต่าง ๆ เช่น ภาวะผู้นำ ด้านการจัดทำนโยบาย และการสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์ ให้สามารถเชื่อมโยงและหล่อหลอมเข้ากับกระบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์ของแต่ละกองทัพ ซึ่งต้องอาศัยการ Benchmarking อยู่ตลอดเวลา อันนำไปสู่เป้าหมายปลายทางที่กำหนดไว้

๔.๕ จัดตั้งชุดขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Strategic Driven Team): เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกรอบแนวคิดของนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่พัฒนากองทัพ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดทำยุทธศาสตร์จะต้องจัดชุดทำงานเคลื่อนที่ (Mobile Team) เพื่อไปให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา และถ่ายทอดเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกรอบแนวคิดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้น

๔.๖ พัฒนาความสามารถเชิงสมรรถนะหลัก (Core Competencies): โดยพัฒนากลุ่มของทักษะ ความรู้ ความสามารถ รวมทั้ง พฤติกรรม คุณลักษณะและทัศนคติที่กำลังพลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาขีดความสามารถกองทัพจำเป็นต้องมีเพื่อปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเพื่อให้สามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากองทัพได้อย่างได้อย่างเหมาะสม

๔.๗ ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการทำงาน (Using Information & Communication Technology): ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ IT (Information

Technology: IT) นั้นสามารถช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้ IT ในการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม หรือการจัดทำคลังข้อมูลร่วมความมั่นคง (National Security Data Warehouse) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และอื่นอันจะนำไปสู่การพัฒนากองทัพให้มีความทันสมัยสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. บทสรุป

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน กองทัพมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกองทัพให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้กองทัพไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของประเทศที่รับผิดชอบกิจการป้องกันประเทศมีทิศทางในการปฏิบัติราชการและมีเป้าหมายในการดำเนินการที่ชัดเจน อันนำไปสู่การปกป้องรักษาผลประโยชน์ของชาติในมิติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นรูปธรรม การที่กองทัพจะพัฒนาไปสู่ความทันสมัยได้นั้น จะมีปัจจัยสำคัญคือ

- ๑) การพัฒนากองทัพสู่ความทันสมัยภายใต้บริบทของโครงสร้าง และการจัด
- ๒) การพัฒนากองทัพสู่ความทันสมัยภายใต้บริบทของคุณภาพชีวิตของกำลังพล
- ๓) การพัฒนากองทัพสู่ความทันสมัยภายใต้บริบทขององค์ความรู้ใน
- ๔) การพัฒนากองทัพสู่ความทันสมัยภายใต้บริบทของระบบอาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยี
- ๕) การพัฒนากองทัพสู่ความทันสมัยภายใต้บริบทของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

โดยการพัฒนาในมิติทั้ง ๕ จะส่งผลที่นำไปสู่ **การพัฒนากองทัพที่มีความทันสมัย** หรืออีกนัยหนึ่งคือแนวคิดของ **การปฏิวัติกิจการทหาร (Revolutionary Military Affair : RMA)** เพื่อรองรับและปรับเปลี่ยนกองทัพให้สามารถเผชิญกับภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. อ้างอิง

[๑] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, “การบริหารการเปลี่ยนแปลง หน่วยที่ ๑-๓”, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๘: หน้าที่ ๒๓.

[๒] *ibid*, หน้าที่ ๒๙- ๓๒.

[๑] http://en.wikipedia.org/wiki/Revolution_in_Military_Affairs.

[๒] *ibid*.

[๓] http://en.wikipedia.org/wiki/Nikolai_Ogarkov.

[๔] http://en.wikipedia.org/wiki/Gulf_War.

[а] http://en.wikipedia.org/wiki/Transformation_of_the_United_States_Army.

[б] Huse, E. F. and Cummings, T. G. Organization Development and Change (3 rded.). United State of America:aWest Publishing: 1985, pp. 198-200.

[в] Samuel P. Huntington, Solider and the State: The Theory and Politics of Civil-Military Relations, Harvard University Press, 1985: pp. 8-10.